AEJ BULGARIA

Iceland Liechtenstein Norway **Active citizens** fund

ЛГБТИ хората в медиите:

насоки за журналисти

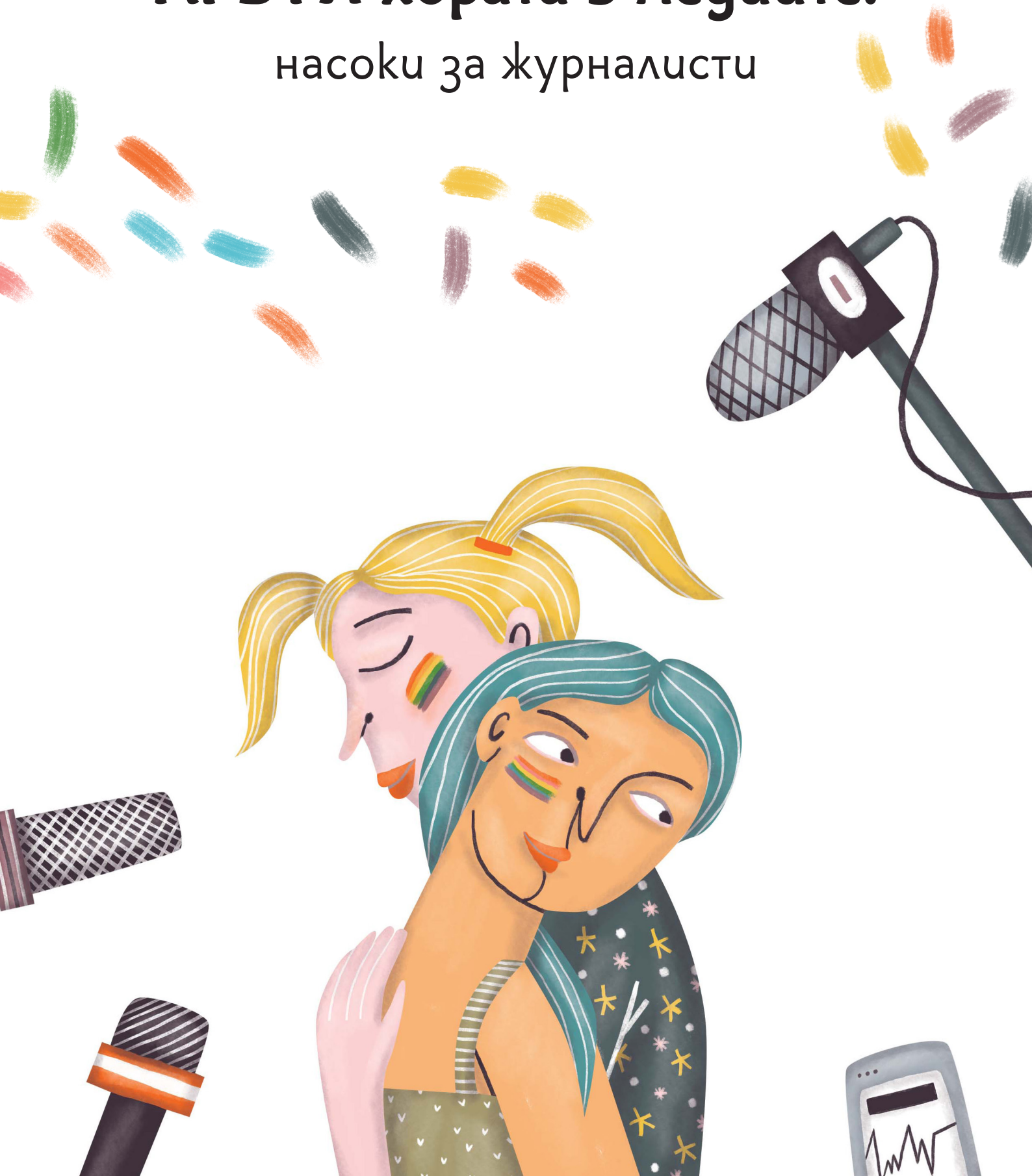

Автор:
МАРИЯ ЧЕРЕШЕВА, АЕЖ-БЪЛГАРИЯ

Дизайн:
Весела Кучева-Петрова

Илюстрации:
Весела Кучева-Петрова

Над наръчника работиха:
Иван Радев, АЕЖ-България
Милена Иванова, коректор
Робин Златаров, фондация Билитис
Симеон Василев, фондация ГЛАС
Цветелина Христова, АЕЖ-България

София, 2022 г.

В наръчника се използва българският шрифт „Адис“, улесняващ читатели с дислексия: **adysfont.com**

Тези насоки за журналисти са създадени от Асоциация на европейските журналисти-България по проект ACF/783 „Гласове на общността“. Проектът се осъществява от фондация ГЛАС, в партньорство с фондация Билитис, Асоциация на европейските журналисти-България и Осло Прайд с финансова подкрепа, предоставена от Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по линия на Финансовия механизъм на ЕИП. Основната цел на проекта е преодоляване на негативните стереотипи спрямо ЛГБТИ хората чрез комуникационна кампания, семинари и тренинги.

Цялата отговорност за съдържанието на насоките се носи от Асоциация на европейските журналисти-България и при никакви обстоятелства не може да се приема, че тази публикация отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Фонд Активни граждани България.

Повече информация за Фонд Активни граждани България може да намерите на https:**//www.activecitizensfund.bg/**

През последните години приемането на ЛГБТИ хората от българското общество се увеличава, но все още голяма част от гражданите остават слабо информирани по основни въпроси относно човешките права, сексуалната ориентация и половата идентичност. Това показва национално представително проучване, проведено по инициатива на фондация ГЛАС през 2020 г.

Неразбирането на ключовите проблеми и характеристики на ЛГБТИ хората у нас води до голяма степен на изолация, особено сред младежите у дома и в училище, както и до дискриминация и недопустими случаи на агресия и престъпления от омраза срещу хора заради тяхната сексуалност. През 2020 и 2022 г. станахме свидетели на поредица от нападения срещу представители на ЛГБТИ общността в София и Бургас, включително и от политически лица, както и физическа агресия срещу младежи в Пловдив заради външния им вид.

Данните недвусмислено показват, че с повишаването на информираността се усилват и позитивните нагласи и приемането към малцинствените групи. И докато най-голямата част от българите все още формират знанията си за ЛГБТИ хората от разговори с близки и приятели, все по-голямо и влияние и доверие имат както хората от общността, така и експертите по темата, представени в медиите. Това за пореден път показва незаменимата роля на журналистите да информират обществото, включително и по чувствителни и непопулярни теми, каквато у нас продължава да бъде тази за правата на малцинствата.

За да отрази дадена тема коректно и обективно, всеки един от нас първо трябва да овладее нейната терминология, независимо дали говорим за футбол, здравеопазване или икономика. Защото погрешното боравене с езика не само създава обществени заблуди, но и снижава доверието и авторитета на медиите и специалистите, работещи в тях. В ерата на дезинформацията тези фактори са от ключово значение.

Наясно сме, че ЛГБТИ темата се развива динамично, включително по отношение на лексиката, с която се определят хората от общността, и малцина представители на медиите имат съответните познания и подготовка. Същевременно, макар и в последното десетилетие да се забелязва промяна, голяма част от ЛГБТИ хората у нас остават скрити и капсулирани, което ограничава възможността на медиите да дават публичност на подходящи говорители. Това в най-голяма степен важи за въпроси, засягащи транс и интерсекс хората.

Ето защо решихме да съберем на едно място полезна информация, която да им помогне да отразяват ЛГБТИ проблематиката професионално, разбиращо и адекватно. Предлагаме ви да се запознаете с подготвените от нас речник на ЛГБТИ терминологията, информацията относно езика на омразата и правната рамка, регулираща употребата му у нас и в ЕС, както и с някои практически съвети и предложения. В края на тази публикация сме представили и списък на организациите, с които можете да свържете, когато отразявате темата.

ЛГБТИ речник

Знаете ли, че близо половината от българите смятат, че думата „джендър“ е синоним на „гей“? Това разбиране е дълбоко погрешно и до голяма степен се дължи на масираната кампания срещу Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие, добила известност като Истанбулска конвенция. Всъщност „джендър“ е термин, който навлиза в социалните науки преди няколко десетилетия. Значението му е „полов“, „на пола“, „който се отнася към пола“, както и „пол“. Думата започва да се използва в смисъла на пол, за да се подчертаят онези страни на пола, които са свързани с обществото и с това как хората възприемат половете и се отнасят към тях.

Предлагаме ви да се запознаете и с другите термини, с които хората определят своята полова идентичност. Правим това с уговорката, че най-добрата практика, когато говорим и разказваме историята на личности от ЛГБТИ общността, е да ги попитаме как самите те се определят. Така не само показваме разбиране и зачитане на тяхното право на самоопределение, но и избягваме допускането на грешки и неточности. Основният източник за този речник е сайтът **Gender.land**, предлагащ най-подробната и достъпна информация по ЛГБТИ темата в България.

ЛГБТИ

ЛГБТИ е международно употребявана абревиатура за лесбийки, гей мъже, бисексуални, трансджендър и интерсекс хора. На английски може срещнете термина както само като LGBT, така и като LGBT, LGBTQ, LGBTQA, LGBTQI, LGBTQIA, LGBTI+ и др., които включват и сексуални малцинства като куир, асексуални, и т.н. В България през последните години се е наложила абревиатурата ЛГБТИ, поради което в тези насоки сме се спряли именно на нея.

Джендър (или полова) идентичност

Джендър идентичността се отнася до това с какъв пол се идентифицира човек. Повечето хора се идентифицират с пола, с който са родени, но има и такива, които имат устойчивата нагласа, че истинският им пол не съвпада с биологичния. Транс мъж е човек с идентичност на мъж, роден в тяло на жена. Транс жена е човек с идентичност на жена, родена в тяло на мъж.

Прайд

Прайдът е **мирно шествие** на **ЛГБТИ и всички, които ги подкрепят**. Шествието съчетава социално-политически протест с развлекателни елементи. Думата „прайд“ идва от английската дума pride, която означава „гордост“. Идеята зад избора на тази дума е залегнала в дългото потискане и системното налагане на срам у ЛГБТИ хората – векове наред те са били заклеймявани като болни, ненормални и недостойни да живеят открито и наравно с хетеросексуалните. Гордостта в името на събитието е мислена като опозиция на срама и е израз на идеята, че няма нищо лошо и срамно в това да бъдеш Л, Г, Б, Т или И, че трябва да приемеш себе си такъв, какъвто си, и да имаш смелостта да отстояваш достойнството си.

Прайдовете се появяват в началото на 70-те години на 20-и век в САЩ като годишнина от сблъсъците в нюйоркския бар „Стоунуол“ в късните часове на 27 юни 1969 г.

По онова време хомосексуалността в Съединените щати е все още незаконна и полицията често организира изненадващи хайки в гей заведенията, като арестува и малтретира посетителите им. Нерядко имената на арестуваните се обявяват публично, което проваля кариерата и живота на много от тях.

Такава акция се случва и в „Стоунуол“ през онази юнска нощ. Няколко души са арестувани. Заради грубо отношение една лесбийка оказва съпротива на полицая, който я е арестувал, и това провокира тълпата около заведението да нападне полицията с подръчни средства. Органите на реда викат подкрепление, но от околните сгради се стичат все повече гей мъже, лесбийки и трансполови хора, които предизвикват четиридневни вълнения в квартал Грийн Вилидж. Участниците в размириците са хиляди. Една от най-видните фигури на движението през този период е и Марша П. Джонсън, транс жена и видна активистка. Макар и да не пробужда протестите на Стоуноул, тя участва в тях и през живота си създава и участва активно в радикални активистки групировки.

От тогава до днес „Стоунуол“ е **символ** на пробудилото се движение за **равни права** на нехетеросексуалните и трансполовите хора по целия свят.

Сексуална ориентация

Сексуалната ориентация се отнася до това хора от какъв пол привличат сексуално, емоционално и/или романтично някого. Казано с други думи – в хора от какъв пол човек се влюбва и с хора от какъв пол иска да прави секс. Или просто – по хора от какъв пол си „пада“.

Хетеросексуалност

Хетеросексуалността е вид сексуална ориентация. Хетеросексуални са мъжете, които харесват жени и жените, които харесват мъже. Мнозинството от хората се определят като хетеросексуални.

Хомосексуалност

Хомосексуалността е сексуална ориентация, при която човек е привлечен от представители на собствения си пол. Мъжете, които харесват мъже и жените, които харесват жени, са хомосексуални.

Хомосексуалната ориентация не променя **джендър идентичността** на човек. Мъж, който харесва мъже, продължава да е мъж, а не става жена. Жена, която харесва жени, си е жена, а не мъж. Иначе нямаше да са хомосексуални.

NB!

Не е правилно да се използват думите „хомосексуалист“, „хомосексуалисти“ или „хомосексуализъм“! На „-изъм“ завършват идеологии, философски учения, религии и т.н. Например „либерализъм“ или „рационализъм“. Да си хомосексуален не е религия или убеждение, а самоусещане и идентичност. Помислете – не казваме „хетеросексуализъм“, нали?

Лесбийка

Лесбийка е название, което се използва за обозначаване на жените с хомосексуална ориентация. Някои хомосексуални жени не харесват думата лесбийка, защото понякога тя се използва като обидна.

Гей

Гей е название, което се използва преди всичко за мъжете с хомосексуална ориентация. Може да се използва като прилагателно (например гей мъж, гей хора, гей прайд) или като съществително (в изрази като „той е гей“).

Бисексуалност

Бисексуалността е сексуална ориентация, при която човек е привлечен от повече от един пол. Хората, които харесват и мъже, и жени, са бисексуални. Някои съвременни определения за бисексуалността включват в нея и привличането към небинарни хора.

Пансексуалност

Пансексуалността (понякога наричана омнисексуалност) е сексуална ориентация, при която човек е привлечен от хора, независимо от техния пол. Хората, които харесват представители на всякакви разновидности на пола, са пансексуални.

Асексуалност

Асексуалността е липса на сексуално привличане към други хора. Тя може да се дефинира и като липса на желание за сексуални контакти. Хората, които не изпитват потребност от сексуални контакти, се наричат асексуални.

Трансджендър

Трансджендър е джендър идентичност, при която биологичният пол и полът, с който се идентифицира човек, не съвпадат. Трансджендър хората имат устойчивата нагласа, че са се родили „в грешното тяло“. При немалко от тях тази нагласа се проявява още от детството им – от времето, когато станат способни да правят разлика между момичета и момчета. Други разбират, че са трансджендър по-късно. Трансджендър хората са най-сериозно изолираната и дискриминираната група от всички ЛГБТИ хора. Многобройни проучвания сред трансджендър младежи в САЩ показват, че поради дълбоката изолация, в която се намират, те по-често са склонни към изпадане в депресивни състояния, самонараняване и дори опити за самоубийство.

Цисджендър

Цисджендър (cisgender) е джендър идентичност, при която биологичният пол и полът, с който се идентифицира човек, съвпадат. Цисджендър е обратното на трансджендър – така, както хетеросексуален е обратното на хомосексуален.

Небинарен пол

Небинарен се нарича пол, който не може еднозначно да бъде определен като мъжки или женски. Небинарността може да се отнася както към джендър идентичността, така и към биологичните характеристики на един човек. При някои хора обаче небинарността е толкова силно изразена, че трудно можем да ги наречем жени или мъже. Именно тогава говорим за небинарен пол. В дебата около „Истанбулската конвенция“ у нас се наложи темата за „третия пол“, използвана по-скоро в негативна посока с пропагандни цели. Подвеждащо е понятието трети пол да бъде използвано като синоним на небинарен пол.

Куиър

Куиър (queer) е събирателно название за всички идентичности, които не са хетеросексуални или цисджендър (такива, при които полът по рождение и като идентичност съвпадат). То се отнася и към сексуалната ориентация, и към джендър идентичността. Съвсем не всички хора с такива идентичности обаче наричат себе си куиър.

Интерсекс

Интерсекс са хората, чийто биологичен пол не може да бъде еднозначно определен. Да си интерсекс не е въпрос на джендър идентичност, а на биология. Интерсекс хората са родени с полови характеристики (като хромозоми, гениталии и/или хормонални структури), които не влизат ясно в мъжки или женски категории, или които принадлежат едновременно и към мъжките, и към женските категории.
До неотдавна интерсекс хората са подлагани на принудителни „нормализиращи“ хирургични интервенции. Тоест, когато се установи, че полът е неясен, се прави операция, за да заприлича детето на момиче или на момче. В общия случай е по-лесно да заприлича на момиче. Много от интерсекс хората са възпитани в срам от себе си и предпочитат да се идентифицират с пола, който им е наложен. Интерсекс хората имат сексуална ориентация, както всички други.

NB!

Неправилно е да наричаме интерсекс хората „хермафродити“! Това не само е обидно за тях, а и е невярно. Хермафродити са някои видове животни, които са безполови и се размножават, сношавайки се помежду си. При хората не е така.

Език на омразата, престъпления от омраза и ЛГБТИ

Какво е език на омразата?

Въпреки широкото разпространение на феномена „език на омразата“ не само у нас, но и на глобално равнище, в международния правов ред липсва единна дефиниция за него. Анализирайки многобройните определения, използвани от институции като Европейската комисия и Съвета на Европа, Асоциацията на европейските журналисти – България изведе следните ключови характеристики на враждебната реч:

- Изразяване на враждебност, дискриминация, нетолерантност, насочени към хора въз основа на определен техен групов признак – раса, етнически или национален произход, религия, пол, сексуална ориентация, увреждане и др.
- Нетолерантност, афиширана като агресивен национализъм и етноцентризъм, дискриминация и враждебност към малцинства, преселници и хора с имигрантски произход.
- Одобрението или отричането на геноцид или престъпления срещу човечеството, признати с решение на международен съд, също се включват в категорията „език на омразата“.

Език на омразата vs. обида и клевета

Става ясно, че език на омразата има тогава, когато враждебността е основана на определен групов признак. Ако изказването е насочено към нечия индивидуална черта, то би могло да представлява обида, или т.нар. „хейт“, но не и език на омразата.

За да има език на омразата, трябва човекът или хората, които са обект на изказването, да принадлежат към определена група, обединена по този признак. Признаците, както става ясно, могат да бъдат най-различни – раса, произход, религия, пол, сексуална ориентация и т.н.

Всички тези признаци са част от идентичността на човека. Някои от тях са вродени, например расата, произходът, половата идентичност. Човек се ражда с определен цвят на кожата, в дадена държава, като представител на даден етнос и това остава за цял живот. Други, например религиозната принадлежност, не са вродени характеристики, но са част от идентичността на човек и се променят в много редки случаи.

Обидата винаги е насочена към конкретен човек. Не е задължително тя да засяга определена негова характеристика, свързана с раса, религия, пол, сексуална ориентация, цвят на кожата, национален произход, увреждане и т.н., но е възможно.

Клеветата е сходна с обидата, но е свързана с разгласяване на невярно позорно обстоятелство за конкретна личност или лъжливо приписване на престъпление на определен човек.

Какво казва законът?

Както според Конвенцията за правата на човека, така и според българското законодателство, речта на омразата не може да се легитимира като част от свободата на словото.

В съответствие с тези принципи в българското законодателство такива деяния са въздигнати в престъпление в чл. 162, ал. 1 от Наказателния кодекс (НК):

Който чрез слово, печат или други средства за масова информация, чрез електронни информационни системи или по друг начин проповядва или подбужда към дискриминация, насилие или омраза, основани на раса, народност или етническа принадлежност, се наказва с лишаване от свобода от една до четири години и с глоба от пет хиляди до десет хиляди лева, както и с обществено порицание.

Прави впечатление обаче, че член 162 не включва сексуалната ориентация сред колективните признаци, към които може да бъде насочен езикът на омразата. Същото важи и за престъпленията от омраза, уредени в член 162, ал. 2 от НК:

Който употреби насилие срещу другиго или повреди имота му поради неговата раса, народност, етническа принадлежност, религия или политически убеждения, се наказва с лишаване от свобода от една до четири години и с глоба от пет хиляди до десет хиляди лева, както и с обществено порицание.

Ето защо, въпреки че по данни на изследване на обществените нагласи спрямо езика на омразата, проведено от Институт Отворено общество през 2018 г., ЛГБТИ хората са втората група, която най-често става обект на враждебна реч, много често това се подминава от властите.

Проблемът става още по-сериозен, когато говорим за престъпления от омраза, защото обикновено те биват третирани от разследващите като хулиганство. Освен че предвижда по-леки санкции, този подход неглижира реалните причини за извършваните престъпления, мотивирани от омраза към „различните“.

Усещане за безнаказаност

Най-тежкият случай на престъпление от омраза по хомофобски подбуди у нас е убийството на студента Михаил Стоянов през 2008 г., който беше бит и душен до смърт от младежи, „прочистващи парка“, защото им заприличал на гей. Освен със своята жестокост, казусът ще бъде запомнен и с бавния и скандален съдебен процес за убийство „по хулигански подбуди“. Той стигна и до Европейския съд по правата на човека, който през юни 2022 г. настоя България да запише в Наказателния кодекс, че престъпленията на хомофобска основа са утежняващо вината обстоятелство. На този етап, въпреки многобройните призиви на правозащитни организации, промените в остарелия вече НК отлежават в парламента от 2014 г. насам без особено развитие. На този фон, подобни инциденти дори зачестяват, а често и остават скрити, тъй като жертвите не подават сигнали от страх и усещане за липса на справедливост.

10 опровергани мита за ЛГБТИ хората

Въпреки че многократно са опровергани с данни от учени и експерти, в обществото трайно са наложени някои митове за ЛГБТИ хората, които често биват препредавани безкритично от медиите. Представяме ви някои от тях, за да имате едно наум дали да им давате допълнителна гласност, или да ги оборите с бърза и лесна проверка на фактите в материал или интервю.

1. МИТ: Хомосексуалността е „западен феномен“.

Реалност: Това е невярно. ЛГБТИ хората съществуват навсякъде – във всички страни, сред всички етнически групи, на всички социално-икономически нива и във всички общности по света, и това е така от много дълго време. Истината е, че много от законите, които продължават да криминализират и наказват ЛГБТИ хората в недемократични авторитарни режими са западни по произход и са наследство от колониализма.

2. МИТ: ЛГБТИ хората са „ненормални“; те са „тенденция“ и творение на модерната епоха.

Реалност: Хомосексуалността е съществувала винаги. Почти всяка страна има записана история на хора, чиято идентичност, разнообразни телесни прояви и поведение имат голяма прилика с това, което днес наричаме хетеросексуалност, бисексуалност, хомосексуалност, интерсексуалност или транссексуалност. Хората с различни полови характеристики показват естествени и разнообразни телесни прояви, които винаги са съществували в човешкия вид.

3. МИТ: ЛГБТИ хората искат „специални права“, които са за сметка на правата на другите.

Реалност: Няма специални права, изисквани от или за ЛГБТИ хора. ЛГБТИ хората искат да се ползват от същите човешки права и основни свободи, на които всяко човешко същество има право. За съжаление, тези права и свободи са отказани на милиони хора по света, включително и в България. Само у нас са нарушени 300 права на ЛГБТИ хората, показва анализ на младежката ЛГБТИ организация „Действие“.

4. МИТ: Да си ЛГБТИ е интимен въпрос.

Реалност: Всяко човешко същество има полови характеристики, полова идентичност и сексуална ориентация, но основно ЛГБТИ хората са дискриминирани и преследвани заради техните и обвинявани за насилието, на което са подложени. Хетеросексуалните хора могат да общуват свободно, да демонстрират интимност с партньорите си и да участват в обществения живот, без да е необходимо да крият кои са. Към момента това не се отнася за ЛГБТИ хората.

5. МИТ: Хомосексуалността и трансджендър идентичността са психични разстройства, които могат да бъдат излекувани.

Реалност: Според Световната здравна организация (СЗО) нито хомосексуалността, нито транссексуалността представляват ментално разстройство или болест. Всеки човек има полова идентичност, включително транссексуалните хора; единствената разлика е, че тяхната се различава от определената им по рождение. Хомосексуалността е естествена и непатологична вариация на човешката сексуалност. СЗО също подчертава, че сексуалната ориентация и половата идентичност не могат да бъдат променяни. Опитите за насилствена промяна на сексуалната ориентация на лесбийките, гейовете и бисексуалните хора или половата идентичност на транссексуалните и интерсекс хората, например чрез „конверсионни терапии“, са неефективни и представляват изтезание и нечовешко отношение. Всъщност ЛГБТИ хората са изложени на повишен риск от психични заболявания, свързани с дискриминация и насилие.

6. МИТ: Интерсексът е медицинско състояние, което може да бъде излекувано.

Реалност: Да бъдеш интерсекс не е здравословен проблем сам по себе си. Има само някои случаи, в които трябва да се извърши хирургическа интервенция по жизненоважни причини. И все пак, много интерсекс бебета и деца са подложени без съгласие на ненужни, нежизненоважни хирургични и медицински процедури, които единствено целят да накарат външния вид на тялото им да съответства на бинарната визия за пола. Тези често необратими процедури могат да причинят постоянно безплодие, болка, загуба на сексуално усещане и психическо страдание, включително депресия, през целия живот.

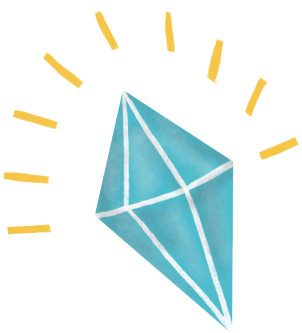

7. МИТ: Да бъдеш сред ЛГБТИ хора или да имаш достъп до информация за хомосексуалността застрашава благосъстоянието на децата.

Реалност: Прекарването на време с хора, които са ЛГБТИ, или научаването за тяхното съществуване не оказва влияние върху сексуалната ориентация или полова идентичност на непълнолетните, нито вреди на тяхното благосъстояние.

8. МИТ: Даването на видимост на проблемите на ЛГБТИ в образованието и/или сексуалното образование насърчава децата и юношите да станат ЛГБТИ.

Реалност: Приобщаващото образование не кара децата да бъдат ЛГБТИ, а по-скоро им дава инструментите да разберат колко разнообразни са полът, сексуалността и човешките тела, да осъзнаят кои са и кои не са. То намалява риска от излагане на тормоз и насилие в училище чрез насърчаване на безопасна и подкрепяща среда без срам. ЮНЕСКО се застъпва за цялостно сексуално образование (CSE) повече от 10 години. „Значителен набор от доказателства показва, че CSE дава възможност на децата и младите хора да развият точни и подходящи за възрастта знания, нагласи и умения; положителни ценности, включително зачитане на човешките права, равенство между половете и многообразие, както и нагласи и умения, които допринасят за безопасни, здрави, положителни взаимоотношения“, сочи ЮНЕСКО.

9. МИТ: Семейството се състои от съпруг, съпруга и деца. Други форми на семейства са неестествени и излагат децата на риск.

Реалност: Съществуват множество социологически и психологически изследвания, които показват, че децата, отгледани в нетрадиционни семейства, не са в по-лошо положение от другите деца, нито пък за тях е по-вероятно да станат гей. Различни семейства (извън хетеронормативния модел на съпруг, съпруга и деца) винаги са съществували и продължават да съществуват в много общества: децата се отглеждат от членове на семейството, различни от техните родители, от по-широки общности, от самотни родители, от техните братя и сестри и т.н. Те са всичко друго, но не и „неестествени“. Ето защо политиките и законите трябва да се съсредоточават около принципа на най-добрия интерес на детето (определен в Конвенцията за правата на детето на ООН) и да насърчават капацитета на полагащите грижи да отглеждат здрави и щастливи деца.

10. МИТ: ЛГБТИ хората са педофили.

Реалност: Няма никаква връзка между ЛГБТИ и насилието над деца. Доказателствата показват, че ЛГБТИ хората по целия свят, точно както хетеросексуалните, са добри родители, учители и модели за подражание за младежите. Представянето на ЛГБТИ хората като педофили или опасни за децата е погрешно и обидно. Това е отвличане на вниманието от необходимостта от сериозни, адекватни и навременни мерки за защита на всички деца, включително онези, които крият сексуалната си ориентация и полова идентичност.

И... няколко съвета

Изборът на истории, теми и събеседници е неразривна част от свободата на изразяване на журналистите. Работейки по деликатни теми, каквито са тези за правата на малцинствата, сексуалната ориентация и полова идентичност обаче, често може да изпаднем в моменти на колебание, неразбиране на проблемите на нашите герои и вместо да помогнем за по-добрата обществена информираност, да навредим на по-уязвими индивиди или групи от хора. Ето защо тук събрахме на едно място съвети от различни ЛГБТИ организации, които целят да подпомогнат журналистите в тяхното пълноценно общуване с хора от общността.

1. Направете си проучването добре.

Уверете се, че говорите с правилния човек/организация. Много хора се представят за медийни специалисти, но имат малък опит в нюансите на сложните ситуации. Ако търсите коментари по проблемите на ЛГБТИ, проверете миналото на активистите, преди да приемете, че са експерти или представляват общността. Избягвайте коментари от лица, които нямат доказана история като експерти или активисти, но си приписват ролята на представители на интересите на общността на базата на множество последователи в социалните мрежи. Такъв пример е преекспонирането на историята на Емили с тротинетката, която беше представена като говорител на ЛГБТИ хората, макар че много от тях категорично осъждат поведението ѝ на пътя.

2. Бъдете максимално прозрачни.

Когато се свързвате с ЛГБТИ хора, не забравяйте да представите себе си и медията, с които работите. Хората от общността, особено активистите, редовно се сблъскват с тормоз и заплахи. Препоръчително е да им представите необходимата информация за вас като медийни професионалисти, за да ви се доверят.

3. Разкриване на половата идентичност: необходимо ли е?

Преди да разкриете сексуалната ориентация или половата идентичност на вашия събеседник , е добре да се запитате: има ли изобщо това отношение към историята и нейното послание? Предоставя ли добавена стойност? Бихте ли споменали тази информация, ако човекът е хетеросексуален? Ако отговорът е „не“ и включването на подробности относно сексуалната ориентация на вашия субект ще придаде по-скоро „цвят“ и сензационност на историята, е по-добре да се въздържите.

4. Разнообразие

Добре е да включваме ЛГБТИ хората като източници и герои на истории, които не са свързани конкретно с въпроси за сексуалността и проблемите, свързани с нея. ЛГБТИ хора са експерти и професионалисти в многобройни области, те са лекари, учители, социолози, инженери или архитекти. Те имат своето място в репортажи и материали, които не произтичат от тяхната сексуална ориентация, полова идентичност и сексуални характеристики.

5. Чувствителност

Бъдете чувствителни към капацитета за ангажиране на ЛГБТИ активистите. Обикновено те вършат много работа с много малко ресурси и отвъд обществената си дейност работят с тежки казуси на хора от общността, оказвайки им психологическа, правна и др. помощ. Когато има криза или информационен повод обаче, журналистите имаме склонността да ставаме нетърпеливи и да се отказваме от получаването на коментар или участие в момента, в който сме решили и по начина, по който ние го виждаме. (Например в дискусия с изявен противник на ЛГБТИ правата.)

6. Безопасност

Не забравяйте, че когато ЛГБТИ хората говорят публично за своите преживявания, те често разкриват своя интимен свят и част от своята идентичност. Това ги поставя в уязвима позиция и в потенциален риск от дискриминация и насилие. Освен ако дадено лице не е направило публично достояние сексуалната си ориентация, полова идентичност или сексуални характеристики, никога не го идентифицирайте като ЛГБТИ без изричното му съгласие. Това важи с особена сила за жителите на малки населени места, младежите и други хора в особено голям риск от тормоз и изключване.

Източници и ресурси

Организации, работещи в подкрепа на ЛГБТИ хората в България

Фондация ГЛАС/GLAS (Gays and Lesbians Accepted in Society)

Фондация GLAS е неправителствена организация, основана през 2014 г., която цели да допринесе за позитивна промяна в живота на лесбийки, гей мъже, бисексуални и трансексуалните хора в България, осигурявайки пълно равенство и закрила от всички форми на дискриминация. Мисията на фондацията е за пълно участие на ЛГБТ хората във всички аспекти на живота и обществото. Фокусът на дейността ѝ е върху работа с родители на ЛГБТ хора, създаване на приобщаваща работна среда и провеждане на обществени кампании срещу хомофобските престъпления от омраза и в подкрепа на толерантността.

https://glasfoundation.bg

Фондация „Ресурсен център Билитис“

През 2004 г., няколко хомо- и бисексуални жени сформират неформална група, в която да общуват помежду си, водени от нуждата да бъдат себе си и да изследват разнообразната ЛГБТИ култура. Така се изгражда малка сплотена общност от куиър жени и се ражда Билитис, първата ЛГБТИ организация, водена от жени и фокусираща се върху женските нужди и права. Моника Писанкънева, основателка на организацията, избира името Билитис. Според легендите, Билитис е най-вярната ученичка на Сафо от остров Лесбос, която е продължила делото на легендарната поетеса, възпяваща любовта между жени. През годините организацията разширява обхвата на дейностите си, чрез които се стреми да развива активна и обединена ЛГБТИ общност и вярва, че заедно можем да изградим по-приемаща и безопасна среда за всички хора в България. Заедно с ГЛАС управлява единствения общностен ЛГБТИ център в България – Rainbow Hub, и е съорганизатор на София Прайд.

Младежка ЛГБТИ организация „Действие“

„Действие“ е организация, посветена да допринесе за промяна в живота на ЛГБТИ хората в България. Визията ѝ е да постигне признаване и социално включване на ЛГБТИ хората в общество чрез: предоставяне на про-боно правни услуги; водене на стратегически дела и застъпничество с цел постигане на законодателни промени; организация на публични събития, протести и шествия (като София Прайд, София Прайд Филм Фест, Шествие за равнопоставеност, Шествие за правата на жените).

https://www.deystvie.org/about-us

Single Step

Мисията на Сингъл Степ е да подпомогне, мотивира и овласти младежи от ЛГБТИ („лесбийки, гей, бисексуални, транс и интерсекс“) общността, техните родители, приятели и съмишленици в процеса на самоосъзнаване, разкриване и утвърждаване на сексуалната им ориентация и полова идентичност. Организацията управлява социалното предприятие The Steps – бистро и място за събития, в което ЛГБТИ общността е добре дошла.

https://singlestep.bg/en/

Sofia Pride

София Прайд се организира изцяло от доброволчески комитет от физически и юридически лица, чиито членове са различни по възраст, пол, сексуална ориентация, професионална сфера, политически убеждения и още много други неща, но споделят вярването, че всички хора са равни и им се полагат равни права и уважение. Съорганизатори са Фондация ГЛАС, Младежка ЛГБТИ организация „Действие“, Фондация „Ресурсен център Билитис“ и Български хелзинкски комитет (БХК).

https://sofiapride.org

Български хелзинкски комитет

Българският хелзинкски комитет (БХК) е най-старата и най-голяма неправителствена организация за защита на правата на човека в България, основана през 1992 г. Мисията на организацията е да насърчава уважението и защитата на правата на човека, като стимулира законодателни промени за привеждане на българското законодателство в съответствие с международните стандарти, да поощрява обществения дебат по правозащитни проблеми и да популяризира правозащитната идея сред широката общественост.

www.bghelsinki.org

Източници

Parliamentarians for Global Action, How to respond to myths about LGBTI people:
https://www.pgaction.org/inclusion/myths-and-reality.html

SPLC Southern Poverty Law Center, 10 Anti-gay Myths Debunked:
https://www.splcenter.org/fighting-hate/intelligence-report/2011/10-anti-gay-myths-debunked

ILGA Europe, Guidelines for Journalists, Reporting on LGBT Issues, People and Communities:
https://ilga-europe.org/files/uploads/2022/09/ILGA-Europe-Guidelines-for-Journalists-2022-3.pdf

Институт Отворено общество София, Обществени нагласи към речта на омразата в България през 2018 година:
https://osis.bg/?p=2968

Асоциация на европейските журналисти - България, Езикът на омразата, Не просто думи, Насоки за журналисти:
https://aej-bulgaria.org/wp-content/uploads/2021/09/not_just_words_2.pdf

Genderland, Нестереотипно пространство, G.dict | Речник:
https://gender.land/category/gdict/

София Прайд, Що е то прайд... и има ли почва у нас?
https://sofiapride.org/shto-e-to-praid/